

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ शेवगावचे
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

बी.एड. द्वितीय वर्ष : वार्षिक नियोजन २०२३-२०२४

कोर्स कोड :- १०१:- बालपण आणि विकसन

उद्दिष्टे - विद्यार्थी शिक्षक सक्षम करण्यासाठी;

- शिकणाऱ्याची वाढ आणि विकास आणि त्याचे महत्त्व समजून घ्या.
- किशोरावस्थेच्या विशेष संदर्भात शिक्षण शिकण्याची प्रक्रिया.
- विद्यार्थ्यांमधील वैयक्तिक फरकांबद्दल जागरूक व्हा
- विविध विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गरजा ओळखा.
- शिकण्याच्या नवीन (समकालीन) सिद्धांतांशी परिचित व्हा.
- राजकीय, सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिमाणे समजून घ्या आणि त्यांचे परिणाम समजून घ्या व बालपण आणि मोठे होणे.
- बालपणावर जनसंवाद माध्यमांच्या प्रभावाशी परिचित व्हा आणि विकसन

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	अध्ययन कर्त्याची वाढ आणि विकास समजून घेणे 1.1 आनुवंशिकता आणि पर्यावरण; सामाजिक आनुवंशिकता - अर्थ, निसर्ग, महत्त्व शिकवण्याची शिकण्याची प्रक्रिया 1.2 शिकणाऱ्याची वाढ, परिपक्वता आणि विकास: अ) वाढ आणि विकास यातील फरक, ब) वाढ आणि विकासाची तत्त्वे क) विकास आणि शिक्षण यांच्यातील संबंध, ड) वाढ आणि विकासाचे टप्पे इ) किशोरावस्था: (शारीरिक, मानसिक, भावनिक, नैतिक आणि सामाजिक पैलू) 1.3 सर्वांगीण विकास सुलभ करणे: शिक्षणावरील परिणाम (शाळा, शिक्षक, पालक) w.r.t. पौगंडावस्थेपर्यंत	3 4 3 3 3 16	ऑक्टोबर	१
२	शिक्षण आणि वैयक्तिक फरक 2.1 वैयक्तिक फरक: (वय, लिंग, बुद्धिमत्ता, एकाधिक बुद्धिमत्ता, भावनिक बुद्धिमत्ता, सामाजिक आर्थिक पार्श्वभूमी, स्वारस्ये, अंतर्मुख आणि बहिर्मुखी.), सर्वांगीण विकास सुलभ करण्यासाठी शिकण्याचे परिणाम. 2.2 सर्वसमावेशक शिक्षणाची संकल्पना आणि विशेष गरजा असलेली मुले: अ) सर्वसमावेशक शिक्षण: संकल्पना आणि गरजा ब) विशेष गरजा असलेली मुले: दृष्टिहीनांची वैशिष्ट्ये (आव्हान), श्रवणक्षमता (आव्हान), शिकणे अक्षम, हळू शिकणारे, प्रतिभावान, सर्जनशील, मानसिक मंद आणि शारीरिकदृष्ट्या विकलांग. क) त्यांना सामान्य वर्गात शिक्षण देण्यात शिक्षकांची भूमिका.	4 5 3 4 16	नोव्हेंबर	१

३	वर्गात शिक्षण आणि शिकण्याच्या विविधता 3.1 शिकण्याच्या शैलीतील विविधता: अ) शिक्षण शैलीचा अर्थ आणि संकल्पना ब) शिकण्याच्या शैलीचे प्रकार (दृश्य, श्रवणविषयक आणि किनेस्थेटिक) क) शिकण्यासाठी परिणाम 3.2 बहुसांस्कृतिकतेमुळे विविधता: अ) बहुसांस्कृतिकतेचा अर्थ आणि संकल्पना, ब) बहुसांस्कृतिकतेमुळे शिकण्याच्यामध्ये फरक क) बहुसांस्कृतिक वर्गात शिक्षकाची भूमिका	3 3 3 3 4 16	मार्च	१
४	राजकीय, सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिमाण बालपण आणि विकसन 4.1 बालपण आणि वाढीवर राजकीय परिमाणांचा अर्थ आणि परिणाम अ) राजकीय परिमाण: लोकशाही, हुकूमशाही, साम्यवाद आणि समाजवाद – सरकारची वैशिष्ट्ये आणि त्यांची शिक्षणावरील सामान्य धोरणे/ ब) भारतातील मुले, महिला, अल्पसंख्याक यांच्या शिक्षणासाठी सरकारी धोरणे मागासवर्ग आणि त्यांचा विकासावर होणारा परिणाम. 4.2 बालपण आणि मोठे होण्यावरील सामाजिक परिमाणांचा अर्थ आणि परिणाम: अ) सामाजिक परिमाण: कुटुंब, अतिपरिचित, मित्र आणि समाज b) बालपण आणि मोठे होण्यावर सामाजिक परिमाणांचे परिणाम. 4.3 बालपण आणि मोठे होण्यावरील संस्कृतीच्या परिमाणांचा अर्थ आणि परिणाम: अ) सांस्कृतिक परिमाण: सामाजिक मूल्ये, प्रथा, परंपरा, सांस्कृतिक संस्था b) बालपण आणि मोठे होण्यावर सांस्कृतिक परिमाणांचे परिणाम. ४.४ बालपण आणि मोठे होण्यावर माध्यमांचा प्रभाव: a) मास मीडियाचे प्रकार: प्रिंट, इलेक्ट्रॉनिक आणि सोशल मीडिया. b) मास मीडियाचे बालपण आणि मोठे होण्यावर होणारे परिणाम.	4 5 3 4 16	एप्रिल	१
५	प्रात्यक्षिक कार्य : 1. किशोरवयीन विद्यार्थ्यांचा केस स्टडी 2. (वैयक्तिक फरक/ विशेष गरज/ शिकण्याच्या शैली/ बहुसांस्कृतिकता) विद्यार्थ्यांच्या विविध गरजा पूर्ण करणाऱ्या एका धड्याची योजना आणि अंमलबजावणी 3. चरित्र/कथा/मुलांची डायरी इत्यादींचे पुनरावलोकन करा आणि अहवाल लिहा. वेगवेगळ्या राजकीय, सामाजिक आणि सांस्कृतिक इ. विविध क्षेत्रात वाढलेल्या मुलांचे जिवंत वास्तव समजून घेणे 4. "मुलांच्या वाढीवर मीडियाचा प्रभाव" या विषयावर अभ्यास करा.	06	ऑक्टोबर ते एप्रिल	०
६	एकूण	70		४

Principal
Shri. Mahesh Babu Kakade Shikshan
Shashtra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक
प्रा. राजेंद्र भगवान बांगर

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ शेवगावचे

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

बी.एड. द्वितीय वर्ष : वार्षिक नियोजन २०२३-२०२४

कोर्स कोड :- B.ED 102: समकालीन भारतीय शिक्षण, लिंग आणि समाज

उद्दिष्टे : विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे :-

1. शिक्षणाची संकल्पना आणि उद्दिष्टे समजून घ्या.
2. सामाजिक बदलाची संकल्पना आणि सामाजिक बदलाची प्रक्रिया जाणून घ्या.
3. विद्यार्थी शिक्षकांमध्ये लैंगिक संवेदनशीलता विकसित करा.
4. विद्यार्थ्यांला शाळेत भेडसावणाऱ्या लैंगिक समस्यांबद्दल समजावून सांगा.
5. लैंगिक शिक्षणासंबंधीच्या घटनात्मक तरतुदीबद्दल त्यांना जागरूक करा.
6. शिक्षणातील समकालीन समस्या ओळखा.
7. त्यांना शिक्षणातील विचारवंतांच्या योगदानाची जाणीव करून द्या.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट: 1 समकालीन भारतीय समाजातील शिक्षण 1.1. शिक्षणाची संकल्पना:- समकालीन भारतीय शिक्षणाचा अर्थ, व्याख्या, उद्दिष्टे समाज अ) प्रकार :- औपचारिक, अनौपचारिक आणि अनौपचारिक ब) शिक्षण संस्था : कुटुंब, शाळा, समुदाय, राज्य, समवयस्क गट, संदर्भ गट, NGO १.२. समकालीन समस्यांमध्ये शिक्षणाची भूमिका	3 4 3 3 3 16	ऑक्टोबर	१
२	युनिट: 2 शिक्षण आणि सामाजिक बदल २.१ सामाजिक बदलाची संकल्पना : अर्थ, व्याख्या, घटक, प्रकार २.२ सामाजिक बदलाची प्रक्रिया 2.3 सामाजिक बदलातील अडथळे 2.4 सामाजिक बदलामध्ये शिक्षणाची भूमिका आणि मर्यादा	4 5 3 4 16	नोव्हेंबर	१

३	युनिट 3 लिंग आणि शिक्षण 3.1 लिंग : अर्थ, व्याख्या, लिंग आणि लिंग यांच्यातील फरक 3.2 लिंग आणि शाळा: शाळेतील लिंगाशी संबंधित समस्या, शाळेत लिंग पूर्वाग्रह, नावनोंदणी, गळती आणि घरगुती जबाबदाऱ्या, सामाजिक दृष्टिकोन, लैंगिक अत्याचार 3.3 शिक्षणाची भूमिका: अ) लैंगिक असमानता आव्हानात्मक, ब) जेंडर समता मजबूत करणे क) संवेदनशीलता विकसित करण्यासाठी धोरणे शिकवणे., स्त्री-पुरुष समानतेबाबत तरतूद, i) घटनात्मक तरतूदी, ii) कायदे आणि अधिकार	3 3 3 3 4 16	मार्च	१
४	युनिट 4 समस्या, धोरणे आणि विचारवंत ४.१ समस्या: a शैक्षणिक संधींचे समानीकरण, b शाश्वत विकास c उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरण. ४.२ धोरणे: a राष्ट्रीय शिक्षण धोरण – १९८६, १९९२, b शिक्षण हक्क कायदा- 2009: संकल्पना, वैशिष्ट्य, c राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान. ४.३ विचारवंत: स्वामी विवेकानंद, डॉ. रवींद्रनाथ टागोर, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, जे.पी.नाईक, महात्मा फुले आणि सावित्रीबाई फुले. व्यवहाराची पद्धत: व्याख्यान, चर्चा, असाइनमेंट, फिल्म शो, स्ट्रीट प्ले रोल प्ले, प्रोजेक्ट, फील्ड व्हिजिट, सर्व्हे, सेमिनार आणि मुलाखत	4 5 3 4 16	एप्रिल	१
५	प्रात्यक्षिक कार्य (दिलेल्या यादीतील कोणतेही एक): 1. शिक्षणाच्या कोणत्याही एका समकालीन समस्येचा अभ्यास (ओळख, कारणे, प्रभाव आणि भूमिका शिक्षक) 2. कोणत्याही एका विचारवंताचा अभ्यास (ज्याचा अभ्यासक्रमात समावेश नाही 3. वंचित विभागांसाठी उपलब्ध विविध योजना आणि शिष्यवृत्तींची ओळख सोसायटी आणि एक अहवाल तयार करा. 4. उपक्रमांचे नियोजन आणि अंमलबजावणी अ) एनजीओला भेट द्या, ब) सामाजिक समस्यांबाबत जागरूकता कार्यक्रम तयार करणे, क) परिसंवाद, ड) PPT / पोस्टर सादरीकरण, इ) सर्वेक्षण करणे फ) गट चर्चा, ग) मुलाखत,	06	ऑक्टोबर ते एप्रिल	०
६	एकूण	70		४

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

वार्षिक नियोजन २०२३-२०२४

बी एड प्रथम वर्ष

BED 103 अध्ययन आणि अध्यापन

उद्दिष्टे:- विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करण्यासाठी:-

1. अध्ययन संकल्पना समजून घेणे
2. अध्ययनाचे सिद्धांत समजून घेणे
3. ज्ञानाचे बांधकाम म्हणून शिकण्याच्या कल्पनेचे कौतुक करा
4. शाळेत शिकणे आणि शाळेबाहेर शिकणे यातील संबंध लक्षात घ्या
5. शिकवणे आणि शिकणे यातील संबंध ओळखा
6. अध्यापनाच्या जटिल प्रक्रियेचे विश्लेषण करा
7. शिकवण्याच्या विविध पद्धतींशी परिचित व्हा जे शिकण्यास मदत करतात
8. अध्यापन शिकण्याच्या प्रक्रियेतील प्रतिबिंबाच्या प्रासंगिकतेला महत्त्व द्या
9. अध्यापन शिकण्याची प्रक्रिया ज्या संदर्भात घडते त्याचे महत्त्व लक्षात घ्या
10. अध्यापन एक पेश आहे

अ.क्र.	घटक /उपघटक	तास	दिनांक	श्रेयांक
१	१.१ अध्ययनाची संकल्पना – a) अध्ययनाची व्याख्या, औपचारिक, अनौपचारिक आणि अनौपचारिक अध्ययनाचा अर्थ, b) अध्ययनाची प्रक्रिया अध्ययन वक्र. c) निरीक्षण आणि अनुकरणाद्वारे अध्ययन, ड) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक (वैयक्तिक आणि पर्यावरण: परिपक्वता, प्रेरणा, बुद्धिमत्ता, स्वारस्य, लक्ष, थकवा), e) अध्ययनाचे संक्रमण: संकल्पना आणि प्रकार., f) अध्यापनासाठी उपयोजन 1.2 अध्ययनाचे पारंपारिक सिद्धांत: अ) थॉर्नडाइक, ब) पावलोव्ह, c) स्किनर, ड) कोहलर, e) वरील सिद्धांतांच्या शिकवणीचे परिणाम	२ १ १ १ १ २ २ २ २ २	०१/११/२०२३ ते ०४/१२/२०२३	१
२	घटक 2: अध्ययनामध्ये सक्रिय सहभाग:- 2.1 द्वारे सिद्धांत: अ) Pavio - ड्युअल कोडिंग सिद्धांत ब) शिक्षणासाठी सिद्धांताचे उपयोजन: अध्ययनातील प्रासंगिकता, शिक्षकाची भूमिका आणि अध्ययनार्थीची भूमिका. २.२ ज्ञानरचनावादाचा सिद्धांत: अ) संज्ञानात्मक ज्ञानरचनावाद (संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये)	२ २ १ १ १	०५/१२/२०२३ ते ३१/१२/२०२३	१

	ब) सामाजिक ज्ञानरचनावाद (संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये) क) संकल्पना चित्रण आणि मनो चित्रण ड) ज्ञानरचनावादी वर्गाची वैशिष्ट्ये 2.3 अध्यापनासाठी) ज्ञानरचनावादाचे परिणाम 2.4 मेंदू आधारित शिक्षण: तत्त्वे आणि शैक्षणिक उपयोजन.	१ ३ ३ २		
३	घटक 3: अध्यापनाचे पैलू 3.1 अध्यापनाची संकल्पना:- अ) अध्यापनाच्या व्याख्या, ब) अध्यापनाचे स्तर c) वर्गात विविधतेसाठी अध्यापन: व्याख्यान पद्धत, सेमिनार, जोडीचे कार्य आणि गट कार्य, प्रकल्प कार्य, फ्लिप केलेले वर्ग आणि तंत्रज्ञान आधारित शिक्षण, ड) अध्यापनशास्त्र आणि प्रौढ अध्यापनशास्त्र - अ संकल्पना आणि अध्यापनासाठी उपयोजन 3.2 अध्यापनाची कार्ये 3.3 सूक्ष्म अध्यापन आणि अध्यापन कौशल्ये, 21 व्या शतकातील अध्यापन कौशल्ये 3.4 निदान चाचणी आणि उपचारात्मक अध्यापन 3.5 गरज आणि महत्त्व :- (i) वार्षिक योजना, (ii) घटक नियोजना	२ २ २ ४ २ २ २	०१/०१/२०२४ ते २५/०१/२०२४	१
४	घटक 4: प्रभावी अध्यापनासाठी नियोजन 4.1 प्रभावी अध्यापनाचे मापदंड, 4.2 अध्यापनाची सूत्रे ४.३. शिकवण्याची तत्त्वे, 4.4 अध्यापनाचे प्रतिमान - संकल्पना, वैशिष्ट्ये, कुले आणि वर्गाध्यापनासाठी उपयोजन a अग्रत संघटक प्रतिमान, b संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान c पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमान, d न्यायतत्त्वशास्त्रीय पृच्छा प्रतिमान 4.5 सांघिक अध्यापन - अध्यापनाची संकल्पना आणि उपयोजन 4.6 परमार्षित / चिंतनशील अध्यापन - संकल्पना आणि उपयोजन 4.7 अध्यापन एक व्यवसाय	२ २ २ ४ २ २ २	२७/०१/२०२४ ते २९/०२/२०२४	१
०५	प्रात्यक्षिक (दिलेल्या यादीतील कोणतेही १) 1. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही घटक किंवा विषयावर संकल्पना चित्रण किंवा मनो चित्रण तयार करा करा आणि विकसित करा 2. प्रयोग (कोणतेही 2) a अध्ययन, b अवधान किंवा c थकवा. 3. एका शालेय विषय चे घटक व वार्षिक योजना विकसित करा. 4. अध्यापनाच्या प्रतिमाचा वापर करून एका पाठाचे नियोजन आणि अंमलबजावणी.	०५	०५/१२/२०२४ ते २९/०२/२०२४	०
०६	एकूण	६९		०४

Principal
Abasaheb Karkade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

विषय शिक्षक
सहा.प्रा. भगवान बारस्कर

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ शेवगावचे

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

बी.एड. द्वितीय वर्ष : वार्षिक नियोजन २०२३-२०२४

कोर्स कोड :- BED 104: अध्ययनासाठी मूल्यनिर्धारण आणि मूल्यमापन

उद्दिष्टे: विद्यार्थ्यांला सक्षम करण्यासाठी:-

- मूल्यमापनाची प्रक्रिया समजून घ्या.
- सिद्धी चाचणीची तयारी, प्रशासन आणि अर्थ लावण्याचे कौशल्य विकसित करा.
- शिकण्यासाठी विविध तंत्रे आणि मूल्यमापनाची साधने समजून घ्या आणि वापरा.
- शिकण्यासाठी मूल्यांकनाची प्रक्रिया समजून घेणे
- शिक्षणाचे मूल्यांकन करण्यासाठी मूलभूत सांख्यिकीय उपायांची गणना करण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये विकसित करा.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट 1 - मूल्यांकनाची प्रक्रिया 1.1 शिक्षणातील मापन, मूल्यांकन आणि मूल्यमापन - संकल्पना आणि तत्त्व 1.2 निर्देशात्मक उद्दिष्टांचे वर्गीकरण (सुधारित ब्लूमस वर्गीकरण आणि आर. एच. दवे) आणि त्याचे महत्त्व 1.3 मूल्यमापनाची तत्त्वे 1.4 शैक्षणिक उद्दिष्टे आणि शिकण्याचे परिणाम 1.5 चांगले शिक्षण अनुभव आणि प्रकार निवडण्यासाठी निकष 1.6 शैक्षणिक उद्दिष्टे, शिकण्याचे अनुभव, सामग्री यांच्यातील संबंध आणि मूल्यांकन.	3 4 3 3 3 16	ऑक्टोबर	१
२	युनिट 2 - मूल्यमापनाची साधने आणि तंत्रे 2.1 मोजमाप साधनांची वैशिष्ट्ये: वैधता, विश्वसनीयता, वस्तुनिष्ठता, उपयोगिता, पर्याप्तता आणि भेदभाव शक्ती (संकल्पना आणि घटक त्यांच्यावर परिणाम होतो) 2.2 मूल्यमापन तंत्र आणि साधने: (a) निरीक्षण तंत्र: रेटिंग स्केल आणि चेक लिस्ट (b) सेल्फ रिपोर्टिंग तंत्र: मुलाखत आणि प्रश्नावली (c) प्रोजेक्टव्ह टेक्निक: थीमॅटिक अपेरसेप्शन टेस्ट (TAT) आणि वाक्य पूर्णता चाचणी (d) सोशियोमेट्रिक तंत्र: सोशियोग्राम आणि कोणाचा अंदाज लावा? 2.3 मूल्यमापनाची परिमाणवाचक साधने (अ) सामग्री क्षेत्राच्या विशेष संदर्भात उपलब्धी चाचणीचे बांधकाम, उद्दिष्टे आणि प्रश्नांचे प्रकार (ब्लू प्रिंट) (b) निदान चाचणी, (c) कामगिरी चाचणी: जिगसॉ आणि पझल (d) तोंडी चाचणी आणि प्रात्यक्षिक चाचणी	4 5 3 4 16	नोव्हेंबर	१

३	युनिट 3 - अध्ययनासाठी मूल्यांकन 3.1 शिक्षणासाठी मूल्यांकनाचे महत्त्व 3.2 स्व-मूल्यांकन आणि समवयस्क मूल्यांकन 3.3 मूल्यांकनात वापरलेले रेकॉर्ड: अ) प्रोफाइल: अर्थ, त्यात सामील असलेले टप्पे आणि विकास आणि देखरेख करण्याचे निकष अ) सर्वसमावेशक शिकाऊ प्रोफाइल. b) मूल्यमापन रुब्रिक: अर्थ, बांधकाम आणि उपयोग c) संचयी नोंदी : अर्थ, महत्त्व 3.4 मूल्यांकनाची नैतिक तत्त्वे 3.5 परीक्षा सुधारणा अ) सतत आणि व्यापक मूल्यमापन (CCE) ब) चॉइस बेस्ड क्रेडिट सिस्टम (CBCS) क) खुली पुस्तक परीक्षा 3.6 मूल्यांकनातील अभिप्राय अ) शिकण्यात अभिप्रायाचे महत्त्व ब) अभिप्रायाचे प्रकार : रचनात्मक अभिप्राय, तोंडी आणि लेखी, वैयक्तिक आणि गट	3 3 3 3 4 16	मार्च	१
४	युनिट 4 चाचणीचे अर्थनिर्वाचन आणि प्राप्तांक चाचणी गुणांचा अर्थ लावण्यासाठी सांख्यिकीय उपाय (अर्थ, वैशिष्ट्ये आणि उपयोग) 4.1 मध्यवर्ती प्रवृत्तीचे उपाय : मीन, माध्य, मोड 4.2 परिवर्तनशीलतेचे उपाय : चतुर्थक विचलन, मानक विचलन 4.3 पर्सेंटाइल आणि पर्सेंटाइल रँक ४.४ स्पिररमॅनच्या रँक डिफरन्स पद्धतीद्वारे सहसंबंधाचे सह-कार्यक्षमता ४.५ मानक स्कोअर: Z आणि T (केवळ संकल्पना) 4.6 डेटाचे ग्राफिकल प्रतिनिधित्व : हिस्टोग्राम, वारंवारता बहुभुज 4.7 सामान्य संभाव्यता वक्र : गुणधर्म, उपयोग 4.8 स्क्युनेस आणि कर्टोसिस	4 5 3 4 16	एप्रिल	१
५	प्रात्यक्षिक कार्य (कोणतेही एक): 1. संविधान तक्ता ब्लू प्रिंट, उत्तरपत्रिका आणि गुण दान सूची उपलब्धी चाचणी विकसित करणे 2. पोर्टफोलिओ / प्रोफाइल / मूल्यमापन रुब्रिक विकसित करणे 3. उपलब्ध युनिट चाचणीचे मूल्यमापन आणि त्यात सुधारणा. 4. दिलेल्या विषयावर प्रश्नावली / मुलाखतीचे वेळापत्रक तयार करणे 5. फॉर्मेटिव्ह असेसमेंटसाठी कोणतेही चार मूल्यमापन साधने तयार करणे	06	ऑक्टोबर ते एप्रिल	०
६	एकूण	70		४

Principal
Abasaheb Khatke Shikshan
Shastra Mithavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

प्रा. राम लक्ष्मन नेव्हल

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

बी.एड. द्वितीय वर्ष : वार्षिक नियोजन २०२३-२०२४

BED 105: प्रगत अध्यापनशास्त्र आणि ICT चे उपयोजन

उद्दिष्टे: विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे

1. प्रगत अध्यापनशास्त्राची संकल्पना आणि वर्गात त्याची अंमलबजावणी समजून घ्या
2. विविध शिक्षणाच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी अध्यापनशास्त्रीय पद्धतींचा वापर.
3. ICT ची संकल्पना, गरज आणि महत्त्व आणि त्याचा शिक्षणात उपयोग समजून घ्या
4. ICT आधारित अध्यापन-शिक्षण धोरणे आणि संसाधने समजून घ्या.
5. ICT च्या योग्य वापराबाबत जागरूकता निर्माण करणे
6. प्रगत शैक्षणिक धोरणे आणि ICT साधने वापरून शैक्षणिक साहित्य विकसित करा.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट: 1 प्रगत अध्यापनशास्त्राचा परिचय 1.1 प्रगत अध्यापनशास्त्राची संकल्पना, गरज आणि महत्त्व. 1.2 प्रगत अध्यापनशास्त्राची तत्वे 1.3 फिलिप जॅक्सन मॉडेल- पूर्व-सक्रिय टप्पा परस्परसंवादी टप्पा पोस्ट-सक्रिय टप्पा या टप्प्यांमध्ये शिक्षकांची भूमिका 1.4 विविध अध्यापनशास्त्रांचा वापर- अ) विद्यार्थ्यांचा आवाज ब) भेद c) गंभीर अध्यापनशास्त्र d) शिकवण्याच्या शिक्षण प्रक्रियेत व्यस्त विद्यार्थी 1.5 ई-सामग्रीच्या विकासासाठी प्रगत अध्यापनशास्त्राचा अनुप्रयोग	3 4 3 3 3 16	ऑक्टोबर	१
२	युनिट: 2 प्रगत शैक्षणिक दृष्टीकोन 2.1 मिश्रित शिक्षण २.२ अनुभवात्मक शिक्षण 2.3 समस्या आधारित शिक्षण 2.4 परिस्थिती आधारित शिक्षण 2.5 अध्यापनात प्रणालीचा दृष्टीकोन	4 5 3 4 16	नोव्हेंबर	१

३	युनिट: 3 शिक्षणातील ICT 3.1 शिक्षणातील ICT: संकल्पना, गरज आणि महत्त्व 3.2 शिक्षणातील ICT चा वापर अ) अध्यापन – शिकणे ब) संशोधन क) प्रकाशन ड) प्रशासन ई) मूल्यमापन 3.3 भारतीय शाळांमध्ये ICT च्या एकीकरणातील आव्हाने आणि अडथळे 3.4 ICT शिक्षक- कौशल्ये आणि गुण 3.5 आयसीटी-नेट सुरक्षितता, नेटिकेट्स, कॉपी राईट, साहित्यिक चोरीचा सुरक्षित वापर	3 3 3 3 4 16	मार्च	१
४	युनिट: 4 ICT सपोर्टेड प्रगत अध्यापन शिकण्याच्या धोरणे 4.1 प्रगत ICT समर्थित अध्यापन धोरण संकल्पना, गरज, वैशिष्ट्ये, तत्त्वे आणि महत्त्व. 4.2 आयसीटी आणि अध्यापन -शिक्षण धोरणे अ) वेब आधारित शिक्षण, ब) एम-लर्निंग, c) सहकारी शिक्षण ड) सहयोगी शिक्षण. e) CAI 4.3 स्मार्ट क्लासरूम-निसर्ग, वैशिष्ट्ये, फायदे 4.4 ऑनलाइन शिक्षण संसाधने- ई-लायब्ररी, व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग, वेबिनार 4.5 फेसबुक आणि व्हॉट्सअप टूलच्या विशेष संदर्भासह शिकण्यासाठी सोशल नेटवर्किंग. 4.6 शिक्षणासाठी ICT वापरणाऱ्या एजन्सी- खुल्या शाळा आणि विद्यापीठे, इंटरनेट, MOOC, MCKL	4 5 3 4 16	एप्रिल	१
५	प्रात्यक्षिक कार्य (दिलेल्या यादीतील कोणतेही एक): 1. प्रगत पद्धतींचा वापर करून शालेय विषयाच्या कोणत्याही युनिटसाठी अध्यापन योजना तयार करा अध्यापनशास्त्र 2. तुमच्या शिकवण्याच्या पद्धतीच्या कोणत्याही एका युनिटवर CAI कार्यक्रम विकसित करा 3. शैक्षणिक मोबाइल ॲपचे पुनरावलोकन करा आणि अहवाल लिहा. 4. प्रगत वापरून शालेय विषयाच्या कोणत्याही एका घटकासाठी ई-सामग्री विकसित करा	06	ऑक्टोबर ते एप्रिल	०
६	एकूण	70		४

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०६०१-
विद्याशाखीय आकलन व शालेय विषय : मराठी

उद्दिष्ट्ये :

- १) व्यक्ती विकास व समाज विकास यातील मातृभाषेचे महत्व समजून घेण्यास विद्यार्थी शिक्षकास मदत करणे.
- २) मातृभाषेचा विकास विद्यार्थी शिक्षकात घडवून आणणे.
- ३) मातृभाषेचे लेखन, भाषण यांच्याद्वारा समर्थपणे अभिव्यक्ती कोशल्य संपादन करण्यास प्रवृत्त करणे.
- ४) मातृभाषेचे व्याकरण व त्याची उपांगे यांचे सखोल अध्ययन करणे.
- ५) मातृभाषेसंबंधी योग्य अभिवृत्ती विकसित करणे.
- ६) मराठीतील वाङ्मय प्रकारांचा स्थूलमानाने परिचय करून देणे.
- ७) मराठीचे अध्यापन कोशल्ये अवगत करणे.
- ८) इ. ५ वी ते १२वी पर्यंतचा मराठी विषयाचा अभ्यासक्रम समजून घेणे.
- ९) उपयोजित मराठी भाषेची कोशल्ये अवगत करणे.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	अ- वर्णविचार, शब्द विचार, वाक्यविचार अ) वर्णविचार वर्णमाला (सुधारित वर्णमाला, महाराष्ट्र शासन, पुणे) ब) शब्दविचार - शब्दांच्या जाती, विभक्ती व कारकार्य क) वाक्यविचार- १) वाक्याचे प्रकार २) काळ व त्याचे प्रकार ३) वाक्याचे प्रयोग व प्रकार ब- शब्दसिद्धी - १) सिद्ध व साधित शब्द २) उपसर्ग घटित शब्द ३) प्रत्यय घटित शब्द ४) संधी व प्रकार नियम ५) समास व त्याचे प्रकार	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३ ते डिसेंबर २०२३	१

२	घटक क २ अ) - रस, वृत्त, अलंकार अ) रस व्याख्या व प्रकार 2 ब) वृत्त - वृत्ताचे प्रकार 2 i) अक्षवृत्ते : इंदवजा, उपेंदवजा, भुजगप्रयात, शिखरिणी, वसंततिलका, मालिनी, पृथ्वी, मंदाकांता, मदारमाला. शार्दूलविकीडीत. 2 ii) मात्रावृत्ते: - पादालुतल, दिडी. आर्या, नववधु 2 छंद प्रकार - १) ओवी- ज्ञानेश्वरी, मुक्तेश्वरी, एकनाथ, 2 २) अभंग- लहान, मोठा 2 क) मुक्तछंद - 2 ड) अलंकार - महत्व, प्रकार - यमक अनुप्रास, श्लेष, उपमा, उत्प्रेक्षा, व्यतिरिक्त, अपन्हुती, अतिशयोक्ती, चेतनगुणोक्ती, अन्योक्ती, अर्थान्तरन्यास, दुष्टांत, विरोधाभास (लक्षणे व उदाहरणे) 2 ब) - शुद्धलेखन 2 १) शुद्धलेखन विषयक युधारित नियम व उपयोग 2 २) व्यावहारीक व उपयोजित प्रकार ओपराविक पत्र, आकलन, सारांश लेखन, भाषांतर, वृत्तलेखन, जाहिरात क्षेत्र, अभिप्राय लेखन आणि बोलीभाषांचा परिचय, सुत्रसंचालन, सादरीकरण, कोषवाडमय, पटकथा लेखन 16		जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१
५	प्रात्यक्षिक कार्य - (कोणतेही एक) १) कोणत्याही एका साहित्यिकाच्या साहित्य प्रकारावर पोस्टर सादर करा. २) व्याकरणाच्या कोणत्याही एका घटकावर पोस्टर सादर करा. ३) तुमच्या आवडीच्या साहित्य प्रकारातील एका साहित्य प्रकाराविषयी तुमचे लिखित मत व्यक्त करा. (प्रकार, वैशिष्ट्ये सामाजिक दृष्ट्या महत्व)	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण Principal Abasaheb Khatode Shikshan Shastra Mishavidyalay Shevgaon, Dist. Ahmednagar	38		2

सहायक प्राध्यापक

श्रीम. मनिषा सुधीर इंगोले

नवमराष्ट्र शिक्षण मंडल
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगांव
वार्षिक योजना 2023-2024
बी एड प्रथम वर्ष

बी.एड. १०६-०२: UNDERSTANDING DISCIPLINES AND SCHOOL SUBJECTS :
हिंदी

उद्देश्य :

- छात्र अध्यापक को हिन्दी बोलने, लिखने और पढने में अपनी क्षमता विकसित करनेमें सहायता करना
- हिन्दी भाषा का गठन एवं विकास संबंधी जानकारी प्राप्त करने हेतू छात्र अध्यापक की सहायता करना.
- छात्र अध्यापक को हिन्दी भाषा तथा व्याकरण के अंगोपांगो का सूक्ष्म अध्ययन करने के लिये प्रेरित करना.
- माध्यमिक तथा उच्च माध्यमिक शिक्षास्तरों के लिए निर्धारित पाठ्यक्रम एवं पाठ्यपुस्तकों का सूक्ष्म अध्ययन करने में छात्र अध्यापक को प्रेरित करना.
- छात्र अध्यापक को हिन्दी साहित्य के इतिहास को अध्ययन करने प्रोत्साहित करना.
- छात्र अध्यापक को हिन्दी की साहित्य विधाओं तथा सुविख्यात साहित्यकारों से परिचित कराना

क्रमांक	इकाई/उप इकाई	घंटे	तिथी	श्रेयांक
१	अ)- व्याकरण १) वर्ण विचार, शब्द विचार, वाक्य विचार, क्रिया २) उपसर्ग, प्रत्यय, समास, संधि ३) शब्द: समानार्थ, विपरीत, भरनानेवाले शब्द शब्द समूह के लिए एक शब्द. ४) मुहावरे एवं कहावते ब- रचना १) पत्रलेखन, २) निबंध, ३) कथा लेखन, ४) कल्पना विस्तार ५) गद्दखंड - पद्यखंड - अर्थग्रहण, ६) सार लेखन ७) वृत्तांत लेखन ८) भाषण स्वागत, बिदाई, धन्यवाद, परिचयात्मक	४ ३ २ २ १ १ २ १	१/११/२०२३ से ३०/१२/२०२ ३	१
२	घटक क २ अ) हिंदी साहित्य का इतिहास १) आदिकाल २) मध्यकाल ३) आधुनिक काल घटक क २ ब) - साहित्यिकांका परिचय : कक्षा ६ से १० वीं तक की प्रचलित पाठ्यपुस्तकों में जिनकी रचनाएँ है उन साहित्यिकाका	३ ३ ३ ६	०१/०१/२०२ ४ से २९/०२/२०२ ४	१

	सामान्य परिचय तथा विशेषताएँ			
३	प्रात्यक्षिक कार्य १) व्याकरण पर आधारित अध्ययन सामग्री तैयार करना २) विधा के अनुसार साहित्यिकों का वर्गीकरण किजीये ३) किसी एक काल का विस्तृत अध्ययन कर रिपोर्ट तैयार करना (हिन्दी साहित्य के इतिहास के काल)	४	०१/११/२०२ ३ से २९/०२/२०२ ३	०
४	कुल	३६		०२

Principal
Abasaheb Karkade Shikshan
Shastra Mahavidyaley
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

विषय शिक्षक
भगवान बारस्कर

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

Savitribai Phule Pune University, Pune Affiliated
Navmarashtra Shikshan Mandal
Abasaheb Kakade Shikshanshtra Mahavidhyalaya, Shevgaon

ANNUAL PLAN 2023-2024

B ED FIRST YEAR

BED 106-03

UNDERSTANDING DISCIPLINES AND SCHOOL SUBJECTS: ENGLISH

Objectives: To enable the students to:-

1. Acquire proficiencies in listening, speaking, reading, and writing and communication skills.
2. Acquaint with essential aspects of English Grammar and composition.
3. Understand the scope of syllabi in English.
4. Develop interest and attitude towards English as foreign language.

Sr.no	Unit/Sub unit	Hours	Date	Credits
1	UNIT – 1 (1CREDIT)			
	A) Phonetics	2		
	1. Phonemes, syllabus and words	2		
	2. Vowels , Diphthongs and consonants	2		
	3. Semantics	2		
	4. Intonation – Stress , accent , Intonation pattern			
	B) Grammar:	1		
	1. Parts of speech	1		
	2. Punctuation	1	02/01/2024	
	3. Kinds of sentences	1	To	
	4. Tense	1	29/01/2024	1
	5. Transformation of sentences	1		
	* Direct and indirect speech.	1		
	* Voice * As soon as	1		
* Degree * Not only but also	16			
* Remove 'Too' * Question tag				
Other transformation of sentences from the prescribed Text Books of Std V to X				

2	UNIT - 2 (1CREDIT) A) Application of language 1. Letters – Formal and Informal 2. Report Writing 3. Dialogue Writing 4. Essay Writing 5. Story Writing B) Functional English 1. Note making and note taking 2. Writing summary 3. Preparation of tree diagram, web diagram and pie chart 4 Preparation of Advertisement	8 8 16	03/04/2024 To 29/04/2024	1
3	Practical (Any 1 from the following) 1. Project report on any topic related to English Language. 2. Develop one short story 3. Prepare three diagram / web diagram / pie charts based on any five units / lessons.	5	02/01/2024 To 29/04/2024	
4	Total	37		2

Principal
Abasaheb Karkade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

Prof.Khillare S. Y.

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०६-०६

विद्याशाखीय आकलन व शालेय विषय : इतिहास

उद्दिष्टे:- विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करण्यासाठी-

1. भारतीय संस्कृती आणि जग समजून घ्या.
2. निवडणूक प्रक्रियेची संकल्पना समजून घ्या.
3. मूलभूत हक्क आणि मानवी हक्कांच्या अभ्यासात रस घ्या.
4. राजकीय पक्षांचे महत्त्व आणि भूमिका, सरकारचे कौतुक करा
5. शिवाजी महाराजांच्या इतिहासातील योगदानाचे महत्त्व लक्षात घ्या.
6. स्वातंत्र्याच्या चळवळींचे महत्त्व लक्षात घ्या.
7. लोकशाहीची संकल्पना आणि भारतातील विविध धार्मिक विविधता समजून घ्या.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट I अ) – भारताची संस्कृती आणि लोकांचा राजा 1. भारत: सांस्कृतिक. 2. प्राचीन भारत आणि जग. 3. शिवाजी महाराजांच्या काळापूर्वीचा महाराष्ट्र. 4. लोकांचा राजा. ब) – चळवळी, लोकशाही आणि विविधता 1. क्रांतिकारी चळवळ. 2. भारत छोडो आंदोलन. 3. आंतरराष्ट्रीय सहकार आणि विकास. 4. लोकशाही आणि विविधता – अ) जात आणि लोकशाही ब) धर्म आणि लोकशाही.	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३ ते डिसेंबर २०२३	१

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन
बी. एड. कोर्स कोड: १०६-०७
विद्याशाखीय आकलन व शालेय विषय : भूगोल

उद्दिष्टे

1. एक शालेय स्तर भूगोल विषयाच्या सर्व शाखांचे ज्ञान सुधारण्यासाठी विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे.
2. विद्यार्थी शिक्षकांना भूगोल विषयातील विविध संकल्पना आणि प्रक्रिया परस्परावलंबन आणि परस्परसंबंध समजून घेण्यास सक्षम करणे
3. विद्यार्थी शिक्षकांना नकाशा आणि उपकरणांशी संबंधित कौशल्ये आत्मसात करण्यास सक्षम करणे.
4. विद्यार्थी शिक्षक भौगोलिक घटनांचे निरीक्षण आणि अहवाल देण्याचे तंत्र विकसित करणे.
५. विद्यार्थी शिक्षकांमध्ये भूगोल विषयाची आवड निर्माण करणे.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट I: पृथ्वी आणि भौतिक भूगोल A. पृथ्वी A.1. ब्रह्मांड A2. सौर यंत्रणा आणि पृथ्वीची गती A3. ग्रहण : सूर्य आणि चंद्र : उपप्रकार, प्रभाव, पूर्वग्रह आणि वैज्ञानिक महत्त्व A4. Graticule : अक्षांश आणि रेखांश A5. पृथ्वीचे आतील भाग B. भौतिक भूगोल B1. वातावरण- B1.1. वातावरणाची रचना B1.2. हवामान आणि हवामान B1.3. हवामानावर परिणाम करणारे घटक B2. हवेतील घटक - B2.1. हवेचे तापमान: व्याख्या, तापमान आणि तापमान क्षेत्रावर	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३ ते डिसेंबर २०२३	१

परिणाम करणारे घटक पृथ्वी B2.2. हवेचा दाब: व्याख्या, पृथ्वीवरील हवेचा दाब आणि दाबाचा पट्टा प्रभावित करणारे घटक B2.3. वारा : व्याख्या, वाऱ्याचे प्रकार-वैश्विक आणि स्थानिक B2.4. पर्जन्यमान: अर्थ, पावसाचे प्रकार, पावसाचे प्रकार- संवहनी, ओरोग्राफिक आणि चक्रीवादळ, पर्जन्यमानाच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक. B3. लिथोस्फियर - B3.1. लिथोस्फियरचा अर्थ B3.2. पृथ्वीच्या कवचाच्या हालचाली – i) जलद हालचाली – भूकंप आणि ज्वालामुखी – कारणे, प्रभाव आणि झोन ii) मंद हालचाली – फोल्ड आणि फॉल्ट – अर्थ आणि उदाहरणे B4. भूरूप - B4.1. पर्वत, पठार आणि मैदान : व्याख्या आणि प्रकार B4.2 Rocks B4.2.1. खडकाचा अर्थ आणि प्रकार B4.2.2. धूप करणारे घटक - वाहते पाणी, वारा, समुद्राच्या लाटा आणि हिमनदी: कार्य आणि भूस्वरूप या एजंटानी तयार केले आहे B5.Hydrosphere B5.1. जलस्रोतांचे प्रकार - महासागर, समुद्र, खाडी, आखात, सामुद्रधुनी, खाडी, नदी आणि तलाव - संकल्पना आणि उदाहरणे B5.2. महासागर प्रवाह - संकल्पना, प्रकार आणि त्याचे परिणाम B5.3. भरती - अर्थ, कारणे आणि परिणाम B5.4. खारटपणा - व्याख्या, खारटपणावर परिणाम करणारे घटक			

२	युनिट II. मानवी, प्रादेशिक आणि व्यावहारिक भूगोल (1 क्रेडिट) C. मानवी भूगोल C1 मानवी वस्ती – संकल्पना, प्रकार-ग्रामीण आणि शहरी, वस्ती प्रभावित करणारे घटक 2 C2. लोकसंख्या - लोकसंख्या, जन्मदर आणि मृत्यू दर, कारणे आणि परिणाम यांचा अर्थ 2 लोकसंख्येचा स्फोट, लोकसंख्येच्या घनतेवर परिणाम करणारे घटक. 2 C3. व्यवसाय – व्यवसायाचा अर्थ आणि वर्गीकरण- प्राथमिक, माध्यमिक, तृतीयक आणि चतुर्थांश 2 C4.Biosphere - बायोस्फीअरची संकल्पना आणि रचना, अन्नसाखळीचा अर्थ आणि रचना, इको सिस्टमची संकल्पना. 2 C5. प्रदूषण - अर्थ, प्रकार, कारणे, परिणाम आणि प्रदूषण नियंत्रण उपाय. 2 D. प्रादेशिक भूगोल : D1. खंडांचा परिचय 16 D2. नैसर्गिक प्रदेशांचा परिचय D3. भारत: स्थान, भौतिक वैशिष्ट्ये, हवामान, नैसर्गिक संसाधने आणि मानवी जीवन. D4. महाराष्ट्र: स्थान, भौतिक वैशिष्ट्ये, हवामान, नैसर्गिक संसाधने आणि मानवी जीवन E. व्यावहारिक भूगोल : E1. नकाशा - कार्टोग्राफी आणि नकाशाची व्याख्या, नकाशाचे घटक, नकाशाचे प्रकार E2.Graph - व्याख्या आणि आलेखाचे प्रकार E3. क्षेत्र भेट आणि अहवाल लेखन - अर्थ आणि महत्त्व E4. भौगोलिक उपकरणे - थर्मामीटर, विंड वेन, बॅरोमीटर, पर्जन्यमापक आणि सिस्मोग्राफ: आकृती आणि कार्ये	2	जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१

५	प्रात्यक्षिक कार्य – (कोणतेही एक) १. भौगोलिक साधन किंवा मॉडेल तयार करणे. २. भौगोलिक ठिकाणी भेट देऊन अहवाल लिहिणे. ३. कोणत्याही भौगोलिक संकल्पनेवर म्हणजेच सादरीकरणवर तंत्रज्ञान आधारित कार्यक्रम तयार करणे, CAI, ई-सामग्री, व्हिडिओ, ब्लॉग, ॲनिमेशन	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Kakade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक
प्रा. स्मिता नाईक

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०६-०८

विद्याशाखीय आकलन व शालेय विषय : सामान्य विज्ञान

उद्दिष्टे: विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे

- 1) माध्यमिक स्तरावर सामान्य विज्ञानाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घेणे.
- 2) माध्यमिक स्तरावर सामान्य विज्ञानाच्या पाठ्यपुस्तकांचे आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा.
- 3) पृथ्वीवरील जीवन समजून घ्या.
- 4) रसायनशास्त्राच्या विविध शाखांच्या मूलभूत संकल्पना समजून घ्या.
- 5) भौतिकशास्त्रातील संकल्पना समजून घ्या.
- 6) सामान्य विज्ञानातील तथ्ये, संज्ञा, संकल्पना, कायदे आणि तत्त्वे परिचित करा.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट – I अ) पृथ्वीवरील जीवन 1. सेल: जीवनाचे एकक, 2. वारसाचा अनुवांशिक आधार 3. वनस्पती आणि प्राणी जीवन, 4. अवयव प्रणाली (केवळ मानव)	8	नोव्हेंबर	१
	ब) रसायनशास्त्राच्या संकल्पना 1. कार्बन संयुगांचे रसायनशास्त्र – हायड्रोकार्बन्स 2. धातू आणि नॉन-मेटल्स, 3. रासायनिक प्रतिक्रिया आणि रासायनिक समीकरणे	8 16	डिसेंबर २०२३	
२	युनिट – II अ) भौतिकशास्त्रातील संकल्पना 1. मोशन, एनर्जी आणि फोर्स, 2. उष्णता आणि प्रकाश	2 2	जानेवारी	१
	3. विद्युत प्रवाह आणि चुंबकत्व, 4. ध्वनी आणि लहर	4	२०२४ ते	
	ब) पर्यावरण विज्ञान 1. जैवविविधता आणि परिसंस्था, 2. सूक्ष्मजीव	4	फेब्रुवारी	
	3. चांगल्या पर्यावरणासाठी प्रयत्न - कचरा व्यवस्थापन, गांडूळखत खड्डा 4. संसाधनांचे संवर्धन	2 16	२०२४	

५	प्रात्यक्षिक कार्य – (कोणतेही एक) 1. पाठ्यपुस्तक विश्लेषण (सामान्य विज्ञान) 2. विज्ञान प्रयोगशाळेला भेट 3. तपास प्रकल्प/मॉडेल	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Karkade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक
प्रा. अनिता रणजित भालसिंग

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय शेवगाव

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०६-०९

विद्याशाखीय आकलन व शालेय विषय : गणित

उद्दिष्टे: विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे

- 1) माध्यमिक स्तरावर गणिताचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घ्या.
- 2) माध्यमिक स्तरावर गणिताचे पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा.
- 3) अंकगणित, बीजगणित आणि भूमितीमधील मूलभूत संकल्पना समजून घ्या.
- 4) गणितातील तथ्ये, संज्ञा, संकल्पना, कायदे आणि तत्त्वे परिचित करा.
- 5) दैनंदिन जीवनात गणिताच्या मूलभूत संकल्पना लागू करा.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट १ : A. अंकगणित 1. संख्या अ) नैसर्गिक, संपूर्ण, पूर्णांक, परिमेय, अपरिमेय, वास्तविक संख्या b) संख्यांवरील क्रिया: बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार आणि विभागणी, c) कंसाचा वापर, d) निर्देशांक, वर्ग, वर्गमूळ, घन, घनमूळ. 2. एकात्मक पद्धत, भिन्नता- थेट आणि व्यस्त 3. गुणोत्तर आणि प्रमाण B. बीजगणित 1. बीजगणिताची मूलभूत माहिती, 2. संख्यांच्या जागी अक्षरांचा वापर. 3. बीजगणितीय अभिव्यक्ती, बीजगणिताची बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार आणि भागाकार अभिव्यक्ती, 4. बहुपद: घटक आणि गुणाकार., 5. ओळख., 6. समीकरणे: एक चल असलेली समीकरणे, दोन चलांमधील रेखीय समीकरणे, चतुर्भुज, समीकरणे	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३ ते डिसेंबर २०२३	१

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०७:-०१ शालेय विषयाचे शिक्षणशास्त्र :मराठी

उद्दिष्टे: या अभ्यासक्रमाचा अभ्यास केल्यानंतर विद्यार्थी-शिक्षक सक्षम होतील-

1. विषयाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घ्या.
2. विषयाचा इतर विषयांशी सहसंबंध सांगा.
3. माध्यमिक आणि उच्चतर विषयाच्या अध्यापनाची उद्दिष्टे सांगा दुय्यम स्तर.
4. शिकवण्याच्या विविध पद्धती, पध्दती आणि तंत्रे स्पष्ट करा आणि वापरा विषय शिकणे.
5. विषयाची रचना समजावून सांगा.
6. मुख्य घटक, जीवन कौशल्ये आणि मूल्ये यांचे महत्त्व आणि वापर स्पष्ट करा.
7. पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा.
8. अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रमाची संकल्पना आणि प्रकार स्पष्ट करा.
9. विषयाच्या अध्यापनातील विविध संसाधनांचे विश्लेषण करा.
10. चांगल्या शिक्षकाची भूमिका आणि गुण समजून घ्या.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	अ) मराठी शिक्षणाचा परिचय 1. विषयाचे स्वरूप आणि व्याप्ती- मराठी 2. शालेय अभ्यासक्रमात मराठीला स्थान 3. माध्यमिक स्तरावर मराठी शिकवण्याची उद्दिष्टे. 4. मराठी विषयाचा इतर शालेय विषयांशी संबंध 5. मराठी शिक्षणाशी संबंधित समस्या	8	नोव्हेंबर २०२३	१
	ब) मराठी विषयासाठी अध्यापनशास्त्रीय दृष्टीकोन 1. गद्य शिकवण्याच्या पद्धती 2. कविता शिकवण्याच्या पद्धती 3. व्याकरण शिकवण्याच्या पद्धती 4. रचना शिकवण्याच्या पद्धती	8 16		

२	अ) मराठी विषयाचे विश्लेषण 1. मराठी विषयाची रचना 2. अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रम 3. मुख्य घटक, मूल्ये आणि जीवन कौशल्ये 4. पाठ्यपुस्तक विश्लेषण 5. सामग्री विश्लेषण ब) शिकण्याची संसाधने आणि विषय शिक्षक 1. शिक्षण संसाधनांची संकल्पना, गरज आणि महत्त्व 2. पारंपारिक शिक्षण संसाधने 3. तंत्रज्ञानावर आधारित शिक्षण संसाधने 4. चांगल्या मराठी शिक्षकाचे गुण 5. मराठी शिक्षकाची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या	8 8 16	डिसेंबर २०२३ जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१
५	प्रात्यक्षिक कार्य कोणतेही) – एक (अ) पाठ्यपुस्तकाचे विश्लेषण ब) अध्यापन साहित्य/पोस्टर तयार करणे क) पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन ड) क्षेत्र भेटी इ) गट चर्चा	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Karkade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक

श्रीम. मनिषा सुधीर इंगोले

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

Savitribai Phule Pune University, Pune Affiliated
Navmarashtra Shikshan Mandal
Abasaheb Kakade Shikshanshtra Mahavidhyalaya, Shevgaon
ANNUAL PLAN 2023-2024

B ED FIRST YEAR

BED 107-03:- PEDAGOGY OF THE SCHOOL SUBJECT: ENGLISH

Objectives:

To enable the student teacher to:-

1. Understand the nature, scope and importance of the subject.
2. State the objectives of the subject.
3. Explain and use different approaches, methods and techniques of teaching learning of subject.
4. Explain and understand the structure of subject
5. Explain the concept and types of curriculum and syllabus.
6. Explain the importance and use of core elements, values and life skills.
7. Analyze the text book and content.
8. Analyze the various resources in teaching learning of the subject.
9. Understand qualities of a good teacher.
10. Analyze and evaluate the new trends of current issues in the subject.

Sr.no	Unit/Sub unit	Hours	Date	Credits
1	Unit : 1 (1 Credit) A) :- Nature of the subject English 1 Nature and scope of subject English 2 Place of English in Secondary and Higher Secondary School curriculum. 3 Objectives of teaching of English subject at secondary and higher secondary school level. 4 Relation of the subject English with other school subjects. 5 Relation of the subject English with Education.	8	02/01/2024 To 29/01/2024	1
	B) Analysis of the subject English 1. Structure of the subject English. 2. Curriculum and syllabus (Concept and types) 3. Core Elements, values and Life skills at secondary and Higher Secondary Level. 4. Analysis of Textbook. 5. Content Analysis.	16		

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०७ :०६ शालेय विषयाचे शिक्षणशास्त्र :इतिहास
उद्दिष्टे: विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करण्यासाठी-

1. विषयाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घ्या.
2. विषयाची उद्दिष्टे सांगा.
3. विषय शिकवण्याच्या विविध पद्धती आणि तंत्रे समजावून सांगा आणि वापरा
4. विषयाची रचना समजावून सांगा.
5. अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रमाची संकल्पना आणि प्रकार स्पष्ट करा.
6. मुख्य घटक मूल्ये आणि जीवन कौशल्यांचे महत्त्व आणि वापर स्पष्ट करा.
7. पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा.
8. विषयाच्या अध्यापनातील विविध संसाधनांचे विश्लेषण करा.
9. चांगल्या शिक्षकाचे गुण समजून घ्या
10. विषयातील वर्तमान समस्यांच्या नवीन ट्रेंडचे विश्लेषण आणि मूल्यमापन करणे.-

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट 1 अ) विषय इतिहासाचे स्वरूप 1. विषय इतिहासाचे स्वरूप आणि व्याप्ती 2. उच्च माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमात विषय इतिहासाचे स्थान 3. इतिहासाचे प्रकार 4. उच्च माध्यमिक शाळा स्तरावर इतिहास विषय शिकवण्याचे उद्दिष्टे 5. इतर विषयाशी सहसंबंध. ब) विषयाच्या इतिहासासाठी अध्यापनशास्त्रीय दृष्टीकोन 1. कथा सांगणे, 2. कथन, 3. नाट्यीकरण, 4. चर्चा, 5. स्रोत, 6. प्रकल्प 7. प्रवास	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३	१

२	युनिट २ अ):- विषय इतिहासाचे विश्लेषण 1. विषय इतिहासाची रचना 2. अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रम अ) संकल्पना, ब) अभ्यासक्रम तयार करण्याच्या पद्धती i एकाग्र, ii कालक्रमानुसार, iii नियतकालिक, iv प्रतिगामी क) मुख्य घटक, मूल्ये आणि जीवन कौशल्ये. ड) पाठ्यपुस्तकाचे विश्लेषण. इ) सामग्रीचे विश्लेषण. ब) विषय इतिहासासाठी शिक्षण संसाधने अ) शिक्षण संसाधनांची संकल्पना, गरज आणि महत्त्व b) पारंपारिक शिक्षण संसाधने., c) तंत्रज्ञानावर आधारित शिक्षण संसाधने., ड) इतिहास कक्ष, e) आदर्श इतिहास शिक्षकाचे गुण.	8	डिसेंबर २०२३	
		8	जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१
		16		
५	व्यावहारिक कार्य:- (खालीलपैकी कोणतेही एक) 1. पाठ्यपुस्तक विश्लेषण 2. अध्यापन सहाय्यक/पोस्टर्स तयार करणे. 3. गट चर्चा. 4. क्षेत्र भेट	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Kakade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक
प्रा. राजेंद्र भगवान बांगर

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०७ :०७ शालेय विषयाचे शिक्षणशास्त्र :भूगोल

उद्दिष्टे :- विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे :-

- 1) विषयाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घ्या.
- 2) विषय शिकवण्याच्या विविध पद्धती, पद्धती आणि तंत्रे स्पष्ट करा आणि वापरा
- 3) विषयाची रचना समजावून सांगा.
- 4) जीवन कौशल्ये आणि मूल्ये यांचे महत्त्व आणि वापर स्पष्ट करा.
- 5) पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा.
- 6) अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रमाची संकल्पना आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- 7) विषयाच्या अध्यापनातील विविध संसाधनांचे विश्लेषण करा.
- 8) चांगल्या शिक्षकाचे गुण समजून घेणे.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	युनिट : 1 अ) भूगोल विषयाचे स्वरूप 1. अर्थ, निसर्ग, व्याप्ती आणि भूगोलाच्या विविध संकल्पना 2. उच्च प्राथमिक, माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक येथे भूगोल विषयाची जागा अभ्यासक्रम 3. विविध स्तरांवर भूगोल विषय शिकवण्याचे उद्दिष्टे (उच्च प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक) 4. सहसंबंध :- विषयातील आणि इतर शालेय विषयाशी. 5. स्थानिक भूगोलाचे महत्त्व. ब) भूगोल विषयासाठी अध्यापनशास्त्रीय दृष्टीकोन 1. प्रादेशिक पद्धत, 2. प्रवास पद्धत, 3. सहलीची पद्धत, 4. प्रकल्प पद्धत 5. तुलनात्मक पद्धत, 6. व्याख्यान आणि चर्चा पद्धत, 7. प्रश्न उत्तर पद्धत 8. ऑब्जेक्ट पद्धत, 9. क्षेत्र भेट, 10. प्रायोगिक पद्धत.	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३	१

२	युनिट : २ अ) भूगोल या विषयाचे विश्लेषण - भूगोल विषयाची रचना - अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रम (संकल्पना आणि प्रकार) - मुख्य घटक, मूल्ये आणि जीवन कौशल्ये. - पाठ्यपुस्तकाचे विश्लेषण. - सामग्री विश्लेषण. ब) भूगोल विषयासाठी शिक्षण संसाधने - शिक्षण संसाधनांची संकल्पना, गरज आणि महत्त्व - पारंपारिक शिक्षण संसाधने. - तंत्रज्ञानावर आधारित शिक्षण संसाधने. - भूगोल खोली - आदर्श भूगोल शिक्षकाचे गुण.	8 8 16	डिसेंबर २०२३ जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१
५	व्यावहारिक कार्य:- (खालीलपैकी कोणतेही एक) - मजकूर – पुस्तक विश्लेषण - कोणत्याही एका युनिटचे सामग्री विश्लेषण. - मूळ ठिकाणाच्या भौगोलिक माहितीचा अहवाल तयार करा.	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Kakade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक
प्रा. स्मिता नाईक

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०७ :०८ शालेय विषयाचे शिक्षणशास्त्र :सामान्य विज्ञान
उद्दिष्टे: विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करणे

1. दुय्यम स्तर माध्यमिक आणि उच्चतर सामान्य विज्ञानाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घ्या
2. माध्यमिक पातळी आणि उच्च माध्यमिक येथे सामान्य विज्ञानाचे पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा
3. सामान्य विज्ञान शिकवण्याच्या पद्धती आणि मॉडेल्सची अंमलबजावणी करा.
4. सामान्य विज्ञान शिक्षकाची क्षमता आत्मसात करा
5. सामान्य विज्ञानातील तथ्ये, अटी, संकल्पना, कायदे आणि तत्त्वे परिचित करा.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	एकक 1: सामान्य विज्ञानाचे स्वरूप) 1.1 माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावर सामान्य विज्ञानाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि स्थान. 1.2 माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावर सामान्य विज्ञान शिकवण्याची उद्दिष्टे. 1.3 माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावरील सामान्य विज्ञानाचा अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रम. 1.4 सामान्य विज्ञानाचे पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३	१
२	युनिट 2: अध्यापनशास्त्रीय दृष्टिकोन आणि सामान्य विज्ञान, सामान्य विज्ञानाची संसाधने २.१ अ) शिकवण्याच्या पद्धती: व्याख्यान – प्रात्यक्षिक, प्रायोगिक आणि प्रकल्प b) मॉडेल: 5 ई लर्निंग मॉडेल 2.2 सामान्य विज्ञान प्रयोगशाळेचे नियोजन, आयोजन आणि देखभाल. 2.3 सामान्य विज्ञान मध्ये शिक्षण संसाधने. 2.4 सामान्य विज्ञान शिक्षकाची क्षमता.	8 8 16	डिसेंबर २०२३ जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१

५	व्यावहारिक कार्य:- (खालीलपैकी कोणतेही एक) 1. पाठ्यपुस्तक विश्लेषण 2. अनुभवी विज्ञान शिक्षकाची मुलाखत 3. विज्ञान प्रदर्शन आयोजित करा आणि अहवाल तयार करा 4. क्षेत्र भेट आणि अहवाल लेखन	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Kakade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक

प्रा. अनिता रणजित भालसिंग

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव

नवमहाराष्ट्र शिक्षण मंडळ
आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव
बी.एड. प्रथम वर्ष : शैक्षणिक वर्ष: २०२३-२०२४
वार्षिक नियोजन

बी. एड. कोर्स कोड: १०७ :०९ शालेय विषयाचे शिक्षणशास्त्र :गणित

उद्दिष्टे: विद्यार्थी शिक्षकांना सक्षम करण्यासाठी-

- १) माध्यमिक आणि उच्च स्तरावर गणिताचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व समजून घ्या
- २) माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक येथे गणिताचे पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण करा
- ३) गणित शिकवण्याच्या पद्धती आणि मॉडेल्सची अंमलबजावणी करा.
- ४) गणिताच्या शिक्षकाची क्षमता आत्मसात करा
- ५) गणितातील तथ्ये, संज्ञा, संकल्पना, कायदे आणि तत्त्वे जाणून घ्या.

अ. क्र.	घटक / उपघटक	तास	महिना	श्रेयांक
१	एकक 1: गणिताचे स्वरूप 1. माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावर गणिताचे स्वरूप, व्याप्ती आणि स्थान. 2. माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावर गणित शिकवण्याची उद्दिष्टे. 3. माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावर गणिताचा अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रम. 4. गणिताचे पाठ्यपुस्तक आणि सामग्रीचे विश्लेषण.	8 8 16	नोव्हेंबर २०२३	१
२	युनिट 2: गणित, गणिताचे शैक्षणिक दृष्टिकोन आणि संसाधने 1. शिकवण्याच्या पद्धती: व्याख्यान – प्रात्यक्षिक, प्रायोगिक आणि प्रकल्प, 2. आगमनात्मक, वजावटी पद्धत, प्रश्न विचारणे. 3. मॉडेल: 5 ई लर्निंग मॉडेल 4. गणित प्रयोगशाळेचे नियोजन, आयोजन आणि देखभाल. 5. गणितातील शिक्षण संसाधने. 6. गणित शिक्षकाची क्षमता	8 8 16	डिसेंबर २०२३ जानेवारी २०२४ ते फेब्रुवारी २०२४	१

५	व्यावहारिक कार्य:- (खालीलपैकी कोणतेही एक) 1. पाठ्यपुस्तक विश्लेषण 2. अनुभवी गणित शिक्षकाची मुलाखत 3. गणिताच्या मॉडेल्स/प्रकल्पांचे प्रदर्शन आयोजित करा आणि अहवाल तयार करा 4. क्षेत्र भेट आणि अहवाल लेखन.	06	नोव्हेंबर २०२३ ते फेब्रुवारी २०२४	०
६	एकूण	38		2

Principal
Abasaheb Kakade Shikshan
Shastra Mahavidyalay
Shevgaon, Dist. Ahmednagar

सहायक प्राध्यापक
प्रा. राम लक्ष्मन नेव्हल

आबासाहेब काकडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, शेवगाव